

Yksi kampus – monta roolia

20.8.2025

Tavoite: ”Vuonna 2040 kampuksen ei tulisi olla vain opetuksen paikka, vaan myös yrityspalveluiden, kotouttamisen, TKI:n ja työelämäpolkujen solmukohta”.

Vuoteen 2040 mennessä maailma on todennäköisesti muuttunut monella tapaa ja perustavanlaatuisesti. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa tulisi ennen kaikkea valmistautua näihin muutoksiin jo ennakoivasti. Tulemme näkemään globaaleita ja yhteiskunnallisista muutoksia, joista kirjoitan tässä artikkelissa. Nostan esiin myös ehdotukseni siitä, miten suomalaisen ammattikorkeakoulukoulutuksen tulisi niihin vastata korkeakouluvisiossa.

Katsottaessa jo vaikkapa 2020-lukua ei voi kuin hämmästellä sitä muutoksen nopeutta, jolla maailma on muuttunut. Ukrainan sota, koronapandemia ja tekoälyn kielimallien nopea tuleminen ovat kaikki tapahtuneet vain muutaman viime vuoden aikana. Tekoälyn, automaation ja kvanttilaskennan arvioin muuttavan työn ja oppimisen luonteen perusteellisesti. Vuoteen 2040 mennessä monet nykyiset työtehtävät ovat kadonneet tai muuttuneet. Samanaikaisesti kuitenkin uusia aloja on syntynyt. Ne meidän pitäisi pystyä tunnistamaan ennakoivasti. Tekoälyn myötä tiedon määrä kasvaa eksponentiaalisesti, ja osaamista vaaditaan yhä laajemmalla kentällä. Ilmastonmuutos ja luonnon kantokyky ovat asioita, joiden merkitystä ei voi vähätellä katsottaessa vuoteen 2040. Tuohon mennessä ekologinen kriisi on syventynyt, ja yhteiskunnat ovat joutuneet sopeutumaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin (esimerkiksi energiasiirtymä, ilmastopakolaisuus). Oletettavaa on, että kestävä kehitys on kaikkien alojen keskeinen osa koulutusta vuonna 2040. Jo nyt globaalin

tasapainon ja geopoliittisen jännitteen järkkyminen on nähtävissä. Vuoteen 2040 katsottaessa Kiinan, Yhdysvaltojen ja muiden nousevien talouksien välinen kilpailu on vain kiristynyt. Tieteen vapaus ja kansainvälinen yhteistyö eivät ole enää itsestäänselvyyksiä. Demografiset muutokset ovat merkittäviä. Suomessa väestö on vanhentunut ja pienentynyt, mutta monikulttuurisuus ja maahanmuutto kasvaa.

Miten ammattikorkeakoulut vastaavat muutokseen?

Mikäli Suomi haluaa tulevaisuudessakin olla kilpailukykyinen, vuoteen 2040 mennessä tulisi tavoitteena olla suomalaisten ammattikorkeakoulujen kehittäminen eurooppalaisiksi huippuosaamisen keskuksiksi, joissa yhdistyvät vahva työelämäyhteys, tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä monimuotoiset, joustavat oppimisen polut. Ammattikorkeakoulujen on oltava alueidensa vetureita – koulutuksen, innovaation ja työvoiman saatavuuden näkökulmasta. Jo nyt on vahvasti nähtävissä merkkejä, että oppimista ulkoistetaan kielimalleille. Katsottaessa korkeakoulututkintojen hinnan kehitystä, opetuksen siirtymistä verkkoon ja Pisa-tulosten merkittävää laskua, on myrkyllinen yhtälö mahdollinen. Ammattikorkeakouluilla tulisi olla vuonna 2040 kolme keskeistä roolia, joiden avulla ne pitävät huolen siitä, että suomalaisella elinkeinoelämällä riittää pätevää työvoimaa ja TKI-toiminnan tukea myös 2040-luvulle tultaessa.

Ammattikorkeakoulujen tulisi toimia **osaamisen virallisina varmentajina**. Ammattikorkeakoulut varmistavat, että osaaminen on todellista, sovellettavissa työelämässä ja läpäissyt pedagogisen, eettisen ja käytännöllisen seulan. Opetusta voidaan järjestää myös verkkopainotteisesti, mutta tuolloinkin on tärkeää, että opiskelijat käyvät paikan päällä, jossa kriittinen osaaminen varmennetaan. Ammattikorkeakoulujen tulisi toimia myös **aluekehityksen vauhdittajina**. Jo nykyisellään ammattikorkeakouluissa on kunkin maakunnan elinkeinoelämää palvelevat laboratorio- ja oppimisympäristöt. Tulevaisuuden AMKien tulee olla kehitysalustoja, joissa yritykset ja yhteiskunta ratkaisevat haasteitaan yhdessä opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa. Erityisesti ammattikorkeakouluilla tulee olla rooli pk-yritysten innovaatioiden kehitysalustana ja yritysten kasvun vauhdittajina. Ammattikorkeakouluilla tulee olla rooli myös **työvoimapulan ratkaisijoina**. Kansainvälisten opiskelijoiden nopean integroinnin ja työllistämisen on oltava arkipäivää, ja fyysisten kampusten sulauduttava osaksi työmarkkinoita.

Kolmen ydinhaasteen ratkaisut

Koska oppiminen muuttuu, on ammattikorkeakoulujen oltava osaamisen varmentajia. Tulevaisuudessa kansainväliset yritykset tulevat voimakkaasti korkeakoulujen perinteisille markkinoille. Ainoastaan tutkinto ja osaamisen varmentaminen voivat toimia perusteluna sille, että miksi korkeakouluja ylipäätään tarvitaan. Tutkinto-opinnoissa on mahdollista siirtyä hybridimallin, jossa opinnot koostuvat globaaleista sisällöistä, joita opiskelijat voivat hankkia eri alustoilta (MOOC, yrityskoulutus, tekoälyavusteinen itseopiskelu), mutta *arviointi, näyttö ja lopullinen varmentaminen* tapahtuu fyysisesti AMK:ssa – todentamisen kautta. Mikrotutkinnoista on puhuttu jo pitkään. Ammattikorkeakoulut voisivat tarjota akkreditoituja osaamispassijärjestelmiä, joissa osaaminen todennetaan työelämäläheisesti (muun muassa simulaatiot, case-työt, näyttökokeet).

Pedagoginen tekoäly ja tutoropettajat voisivat olla osa oppimisratkaisuja. Oppimista varmasti tukee tulevaisuudessa keinoälyavusteinen opastus, mutta keskeisissä kohdissa tarvitaan edelleen ihmistason arviointia ja ohjausta. Näkisin mielelläni, että tulevaisuuden jokaisella AMK:lla on fyysinen ja virtuaalinen osaamisverifioinnin keskus, johon globaali opiskelija voi tulla osoittamaan osaamisensa.

TKI:n ja elinkeinoelämän kehittämisen on oltava tulevaisuudessakin AMK aluekehityksen ytimessä. Tulevaisuuden kampuksen tulisi olla työelämälaboratorio. Tulevaisuudessakin kampuksilla AMKien tulee tarjota yrityksille paikka testata, pilotoida ja kehittää ratkaisuja yhdessä opiskelijoiden ja TKI-henkilöstön kanssa. AMK voi toimia neutraalina alustana, joka kokoaa yhteen kunnalliset toimijat, yritykset, startupit ja tutkijat ratkomaan yhteisiä haasteita (esimerkiksi vihreä siirtymä, datatalous, sote-uudistukset). Tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää saada opiskelijat osallistettua TKI-toimintaan. Väestön pienentyessä ja osaamista koskevien odotusten kasvaessa jokainen opiskelija osallistuu TKI-toimintaan osana opintojaan. Yritysten TKI-haasteet valjastetaan oppimisprojekteiksi. Ammattikorkeakouluilla on aina myös alueellinen osaamisprofiili. Fakta on, että vaikkapa sairaanhoitajia tarvitaan jokaisessa Suomen maakunnassa. Siitä huolimatta ammattikorkeakouluilla on tietyn osaamisen osalta myös mahdollisuus syvällisempään profiloitumiseen alueelliset työvoimatarpeen rajoitteet huomioiden. Tulevaisuuden ammattikorkeakoulun näkisin mielelläni profiloituvan alueensa elinkeinoelämän tarpeiden mukaan vielä nykyistä vahvemmin, unohtamatta kuitenkaan alueen työmarkkinoiden kokonaistarvetta.

Viimeisin mutta silti merkittävä tulevaisuuden ammattikorkeakoulun rooli liittyy työvoiman riittävyyteen ja kansainvälisiin osaajiin. Tulevaisuuden ammattikorkeakouluissa kansainvälisten opiskelijoiden opinnot ja työ integroidaan. Tämä mahdollistaisi mahdollistetaan nopean siirtymän osapäivätyöhön heti opintojen alkuvaiheessa. Suomi ja ruotsi opittaisiin työssä, ei erillään siitä. Kieliopetuksen konteksti on entistä vahvemmin sidottava opiskelijan ammattiin. Tulevaisuuden AMK toimii siltana yrityksiin; koululla on vastuu opiskelijan ohjaamisesta kohti työpaikkaa ja työllistymistä. Yhdessä kuntien ja kolmannen sektorin kanssa tulevaisuuden AMK tarjoaa tuetut kotoutumispolut, joissa kieli, kulttuuri ja työ yhdistyvät saumattomasti.

Talouden resurssit niukkenevat entisestään, ja 2040-luvulle tultaessa Suomi on käynyt läpi muun muassa suurten ikäluokkien ikääntymisen aiheuttamat kohonneet kustannukset sotemenoihin. Tulevaisuuden AMK toimii verkostoissa, joiden avulla kustannuksia minimoidaan. AMK:t toimivat tiiviiden valtakunnallisten verkostojen lisäksi myös kansainvälisissä verkostoissa. Käytännössä resursseja, opettajia ja digisisältöjä jaetaan. Tehokasta olisi, jos käytössä olisi yhteiset alustat ja palvelut. Digivision alustan olisi venyttävä oppimiseen, TKI-yhteistyöhön ja myös osaamisen varmentamiseen. On selvää, että 2040-luvulle katsottaessa hallinnon kevennys ja automatisointi ovat osa työkaluvalikoimaa. Tekoäly hoitaa rutiiniprosesseja ja hallinto siirtyy kohti dataohjautuvaa, itseohjautuvaa mallia.

Korkeakoulujen rahoitusmalleja on myös pakko tarkastella jo aivan lähiaikoina. Ilman tarkastelua koulutus siirtyy nopeasti verkkoon, ilman että pedagogiset lähtökohdat tai osaamisen varmentaminen olisivat korkeakoulujen ykköshuolenaihe. Ainakaan nykyinen rahoitusmalli ei siihen mitenkään kannusta, pikemminkin päinvastoin. Uuden logiikan mukaan rahoituksen pitäisi edelleen olla tulospohjaista. Rahoitus tulisi kuitenkin sitoa työllistymiseen, osaamisvarmennuksen vaikuttavuuteen ja aluekehitysvaikutuksiin. Myös koulutuksen laadulla tulisi olla tässä keskeinen rooli. Ruotsissa verkko-opintojen läpäisyn ja laadun osalta on jo huomattu merkittäviä haasteita, ja 2024 Ruotsin hallitus ehdotti tämän vuoden talousarviossa resurssien siirtoa

perinteisiin kampuspohjaisiin koulutuksiin. Tämä perustui siihen, että etä- eli digitaalisten kurssien läpäisyaste on merkittävästi matalampi (noin 54 %). Näin rahoitusta kohdennetaan sinne, missä opiskelijoilla on paremmat edellytykset suorittaa opintonsa loppuun ja missä myös laatukysymykset usein huomioidaan paremmin. Suomi on monessa asiassa seurannut länsinaapurin esimerkkiä. Varmasti fiksuinta olisi tehdä se myös korkeakouluopetuksessa.

Jaakko Hallila
HTT, rehtori, toimitusjohtaja
SEAMK

Artikkeli on osa Jaakko Hallilan Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota tarkastelevaa viiden julkaisun kokonaisuutta.